

Bir Négritude Okuması: *Le Sanglot de l'Homme Noir*

DR. ÖĞR. GÖREVLİSİ CANSU AVCI*

Öz

Batı egemenliğinin sarsıldığı dönem olan 1930'lu yıllarda, Frankofon entelektüeller, yazarlar ve politikacılar "Négritude" adı verilen eleştiri ve edebiyat kuramı çerçevesinde Afrika ve diasporası genelinde "siyahi bilinci" geliştirmeyi amaçladılar. Bu hareketin öncülerinden Aimé Césaire, Léon Gontran Damas ve Léopold Sédar Senghor, Fransız sömürgeciliğine karşı bir araya gelerek Négritude hareketiyle siyah-beyaz ayrımını ve siyahilere karşı önyargıları aşma amacı güdüler. Négritude kuramının kurucusu olan Césaire, *Discours sur la Négritude* isimli eserinde de Afrika halkına uygulanan baskının aslında tüm toplumlarda yaşandığını, toplumları ayrıştırmak yerine onların bir arada yaşamaları gerektiğini vurgular. Böylelikle Césaire, Négritude kavramı ile Avrupa siyasi egemenliğine karşı koyacak yeni bir düşüncenin ana hatlarını belirlemiş olur. Romancı, şair ve akademisyen Alain Mabanckou da eserlerinde, sömürgeleştirilmiş Afrika halkını ele alması ve en çok ödül alan siyahi Fransız yazar olması bakımından çağdaş Fransız ve Afrika edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Mabanckou, *Le Sanglot de l'Homme Noir* isimli makalesinde Négritude sorunu üzerinde incelemeler yapar ve bu sorunu dünya edebiyatının merkezine koyar. Bu bağlamda yazarın bu çalışması, Afrikalı siyahilere yeni bir dünya bakışı sunması açısından Négritude edebiyatında oldukça önemlidir. Bu çalışmanın amacı, Césaire'in, Damas ve Sédar'ın ortaya koyduğu Négritude kuramı bağlamında Alain Mabanckou'nun *Le Sanglot de l'Homme Noir* adlı makalesini analiz etmektir. Çalışma bu bağlamda, Avrupa'nın sömürgecilik tarihini ve Afrika ülkelerinin bağımsızlık sonrası yaşadıkları zorlu deneyimleri Mabanckou'nun bilgi, görüş ve gözlemlerinden aktarmak adına önem arz etmektedir.

Anahtar sözcükler: Négritude kuramı, Alain Mabanckou, Aimé Césaire, Léon Gontran Damas, Léopold Sédar Senghor

A NÉGRITUDE READING: *LE SANGLOT DE L'HOMME NOIR*

Abstract

In the 1930s, a period when Western dominance was shaken, Francophone intellectuals, writers, and politicians aimed to develop "black consciousness" across Africa and its diaspora within the framework of a critical and literary theory called "Négritude". The pioneers of this movement, Aimé Césaire, Léon Gontran Damas and Léopold Sédar Senghor, came together against French colonialism to overcome the black-white discrimination and prejudices against black people through the Négritude movement. Césaire, the founder of Négritude theory, also emphasizes in his work *Discours sur la Négritude* that the oppression applied to African people is in fact experienced by all

* Marmara Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Fransızca Hazırlık Birimi, cansu.avci@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9336-8127

societies, and that instead of separating societies, they should live together. Thus, with the concept of Négritude, Césaire outlines a new idea that would challenge European political domination. Alain Mabanckou, a novelist, poet, and academic, holds an important place in Francophone literature due to his focus on colonized African people in his works and being the most awarded black French writer. In his essay *Le Sanglot de l'Homme Noir*, Mabanckou analyzes the problem of Négritude and puts it at the center of world literature. In this context, the study of the author is very important in Négritude literature in terms of offering a new world view to African blacks. This study aims to analyze Alain Mabanckou's essay *Le Sanglot de l'Homme Noir* within the framework of the Négritude theory established by Césaire, Damas, and Sédar. In this regard, the study is important in terms of conveying the colonial history of Europe and the difficult experiences of African countries after independence through Mabanckou's knowledge, views and observations.

Keywords: Négritude theory, Alain Mabanckou, Aimé Césaire, Léon Gontran Damas, Léopold Sédar Senghor

GİRİŞ

İnsan ruhunun derinliklerini en ince ayrıntısına kadar betimleyen şiir, hikâye, roman ve diğer edebi türler toplumları anlama ve analiz etme konusunda yol gösterici olabilmektedir. Zira bu türler, geçmişten günümüze kimi toplumların maruz kaldığı ırkçılığı, ötekileştirilmeyi, sürgün edilişi; kimi toplumların da değişim ve gelişimlerini ele alarak geçmişe, bugüne ve geleceğe ışık tutar.

Batı toplumunun otoritesini sarsılmasına tanık olunduğu 1930'lu yıllar, genç Afrikalıların, Madagaskarlıların ve Batı Hintlilerin, Paris'te yaşayan siyahilerin durumlarıyla ilgili deneyimlerini ve düşüncelerini paylaşmak için Fransa'da bulunduğu dönemdir. Bu bağlamda, Négritude[†] adı verilen edebi kuram ve hareket, siyahilerin kaderine dair tutkulu özgürlük ve sorumluluk talebini temsil eder ve sömürgeciliği kınayarak Batı egemenliğini reddeder. Önemli olan, siyahi dünyanın medeniyet değerlerinin bir bütünü olarak kabul görmesidir (Senghor, 1956, s. 8-10). Bu dönemde, siyahilerin beklentilerine, arzularına ve acılarına uygun olmayan bir evrenin artık kabul edilmediğini ifade eden bu yeni edebiyat kuramı artık kendini kabul ettirmeye başlar. Bu da Afrika diliyle yazılmış Afrika edebiyatıdır (Bočková, 2010, s. 7).

Fransız sömürgeciliğinin ve ırkçılığın tarihsel durumuna karşı bir başkaldırının ifadesi olan Négritude, 1920'li yılların sonlarında Paris'te farklı Fransız kolonilerinden gelen başta Martinikli Aimé Césaire (1913–2008) olmak üzere, Guyanalı Léon Gontran Damas (1912–1978) ve Senegalli Léopold Sédar Senghor (1906–2001) isimli üç siyahi öğrencinin karşılaşmasının ürünüdür. Bu Afrika kökenli yazarların karşılaşmaları ise tüm siyahileri birleştirecek ve köleliğin yarattığı ayrılığı ve siyahilere karşı önyargıları aşacak bir kavramdır (Césaire, 2000, s. 28).

Négritude hareketinin kuruluş anı ise 1934-1935 yılları arasında başka bir süreli yayın olan *L'Etudiant martiniquais*'in yerini alan *L'Etudiant noir* dergisinin yaratılmasıdır. Bölgesel köken düşüncesinden Aimé Césaire, evrensel siyahilik bilinci için Négritude kavramını icat eder. *Le Petit*

[†] Fransızcada "siyahi" anlamına gelen "Négritude" kelimesi, bir edebiyat teorisi olduğu için çalışmada özgün haliyle kullanılmıştır.

Micro (1998, s. 756) sözlüğünde Latinlik (fr. latinité/ ing. latinity) anlamına gelen “Latin dünyası, Latin uygarlığı” ifadelerinden esinlenerek Césaire, *Négritude* (ing. negritude) kavramı da “kendini ifade etme biçimi, yerli karakter, yerli dünyası ve yerli uygarlığı (Senghor, 1956, s. 269) şeklinde tanımlar. Césaire, bu terimle aslında tanınmak, itibar ve eşitliği yeniden kazanmak için kendi özel dehalarını öne çıkarmak isteyen şairleri niteler (Savonnet-Guyot, 1986, s. 205). Bu terimi daha sonra 1939 yılında bir ana motif olarak da *Cahier d'un Retour au Pays Natal* adlı şiirinde kullanır. Négritude terimi Martinikli yazar için, insanlığın ilerlemesine katkıda bulunabilecek derin bir kültürü tanımak ve dikkate almak bakımından son derece önemlidir.

Césaire, *Discours sur la Négritude* (1951) adlı eserinde, yerli halkların maruz kaldığı baskının, dışlanmanın, ayrımcılığın, direnişin ve toplumsal cinsiyetçiliğin aslında neredeyse tüm toplumlarda yaşandığını belirtir bu nedenle tüm toplulukları kapsayan bir birlikteliği teşvik eder. Bu bağlamda, Négritude'ü hem bir öz savunma ve direniş mekanizması hem de toplumsal ve politik dönüşüm projesi olarak sunar. Césaire, bu kavram ile Avrupa kimlik hegemonyasına karşı koyacak yeni bir paradigmanın ana hatlarını da çizer. Bunu da “Afro-merkezliliği” başka bir ifadeyle, Afrika'nın çıkarlarına, değerlerine ve bakış açılarına odaklanan bir düşünme ve eylem biçimi olarak tanımlar (Césaire, 2000).

Césaire'in Négritude ile ilgili düşünceleri, öğrencileri René Depestre, Frantz Fanon, Maryse Condé ve Édouard Glissant gibi yazarlar ve Afrika diasporasından birçok başka yazar üzerinde de etkiler bırakır. Öyle ki Césaire'le, Fransızca konuşan Batı Hindistan edebiyatı kimlik sorunsalı bağlamında derinden meşgul olur. Bunun yanı sıra, şairin sözleri dilsel engelleri aşarak Richard Wright gibi Afrikalı-Amerikalı yazarları da etkiler. 20. yüzyılın başında siyahi bilinç, sürrealist şair André Breton, filozoflar Jean-Paul Sartre ve Emmanuel Mounier, André Gide ve Albert Camus gibi entelektüeller arasında da coşkulu ve ikna edici bir destek bulur. Frankofon şairler Birago Diop, Alioune Diop, Bernard Dadié, Léon Gontran Damas, Guy Tirolien ve Suzanne Roussi de Négritude'ün geliştirilmesinde Césaire'in yanında yer alarak *Présence Africaine* dergisinde düşüncelerini dile getirirler (Thésée & Carr, 2009, s. 208-209).

1920'li yıllarda, Paris'te edebiyat öğrencisi olduğu sıralarda Négritude ideolojisi Senghor'un hayatında da dönüm noktası olur. Bu ideoloji, 1940'ların ortalarında memleketine döndüğünde de şairin ana motifi olur ve 1958'de Senegal'in ilk cumhurbaşkanı olmanın arifesinde kurduğu siyasi parti Senegal İlerici Birliği'nin (UPS) resmi ideolojisi haline gelir (Toudoire-Surlapierre, 2019, s. 6-7). *Anthologie de la nouvelle poésie nègre et malgaché*'in (1948) önsözünde Négritude kavramını çarpıcı bir şekilde tanıtan Senghor, beyaz insanlara şiirsel bir deneyim yoluyla bu kavramın anlatılması gerektiğini belirtir (Redouane, 2009, s. 17). Şaire göre Négritude, siyahiler de dâhil olmak üzere, evrensellik için tüm medeniyetlerin kaynaşmasını sağlayacak bir adımdır. Yani, şairin umudu toplumların melezişme olasılığıdır. Senghor, bu ülkü doğrultusunda, daha iyi bir dünya yaratmak için bir halkın maneviyatının ve teknolojisinin örnek alınabileceğini ifade eder (Senghor, 1956, s. 8-10).

Damas ise 1937'de *Pigments* başlıklı şiir koleksiyonunda, o dönemde Fransa'da hüküm süren kölelik sonrası asimilasyon politikasını şiddetle kınar. Siyahi dünyanın kendine ait bir düşüncesi, sanatı ve sözü olduğu fikrini savunan kuramcı, kendi kimliğine sahip çıkan, sömürge sisteminin

kötülükleriyle mücadele ederek siyahi adamın maruz kaldığı her türlü kısıtlama nedeniyle çektiği maddi, psikolojik ve ahlaki sıkıntıları dile getirir. Özellikle, Paris'te Négritude hareketinin yayılması için dergilerde düşüncelerini ifade eder (Damas, 1947, s. 9-10).

1947 yılında geldiğinde, Damas ve bir yıl sonra Senghor, Négritude'ün estetik ve edebi bir hareket olarak varlığını ortaya koymak için şiir *Antolojileri*'ni yayımlarlar. Yoksulluk, cehalet, insanın insan tarafından sömürülmesi, ırkçılık, zorla çalıştırma, eşitsizlikler, yalanlar, teslimiyet, önyargılar, kayıtsızlık, korkaklık, başarısızlıklar ve özgürlük adına işlenen suçlar (Damas, 1947, s. 10) Fransızcadaki yerli şiirin temalarını oluşturur.

Bu hareket, toplumda yaygın olarak paylaşılan temsillere, ahlaka, politikaya, bilgiye, çalışma programlarına ve medyaya yansır. Örneğin Sartre, bu kavramın özünü Césaire ve Senghor'da tespit eder. Entelektüel ve ahlaki niteliklere sahip bir durum ya da tanımlanmış bir dizi kötü alışkanlıklar ve erdemler değil, dünyaya karşı belirli bir duygusal tutum şeklinde bir Négritude teorisi geliştirir. Sartre'a göre bu "Négritude ruhunu", bu yeni varoluşu ancak şiir açıklayabilir. Sartre'ın desteği, Négritude şiirinin tanınmasında önemli bir rol oynar (Césaire, 2000). Böylelikle yazıları Afrika şiirine bir alan oluşturur ve Négritude sorununu tanımlanmış bir şiirsellik içerisine yerleştirir. Afrika şiirinin Fransız dilindeki bu ilk yükselişine paralel olarak Négritude hareketi, 1947 yılında Paris ve Dakar'da eşzamanlı olarak başlatılan ve aynı zamanda bir yayınevi olarak Afrika edebiyatının tanınması ve tanıtılması için büyük bir etkinlik oluşturan *Presence Africaine* dergisine de yansır. İlk nesil romancıları, kısa öykü yazarları ve denemecileri bu dergide ortaya çıkar (Chevrier, 2000, s. 24).

Frankofon edebiyatının önemli isimlerinden romancı, gazeteci, şair ve akademisyen Alain Mabanckou (1966-) ise tüm eserlerinde çağdaş Afrika'yı ve Fransa'daki Afrika diasporasını ele alır. Afrika ve Fransız sömürge edebiyatının hem birbirinden ayrılmaz hem de birbirine zıt olduğunu belirten Mabanckou, çağdaş Afrika edebi eserlerin ve diasporik romanların okunması gerektiğini vurgular. Sömürgeci geçmişi yeniden anlamak, yerlilerin dünyasını, daha geniş anlamda, ezilen ırkların bugünden daha iyi bir yaşam umuduyla geleceği keşfetmeye olanak tanımak gerektiğini savunması bakımından Négritude edebiyatının önemli temsilcileri arasında yer alan yazar, çalışmanın da temelini oluşturan ve aşağıda da ayrıntılarıyla ele alınan *Le sanglot de l'homme noir* (2012) adlı makalesiyle Siyahi Afrikalıları yeni bir kimlik oluşturmaya davet eder. Özgürleşmek için Afrika kültürünü çağdaş dünyanın dayanışma merkezi haline getirmek (Mabanckou, 2012) gerektiğini vurgulayan yazar, böylelikle Négritude hareketi ile yeni bir hümanizma hareketini destekler.

1. ALAIN MABANCKOU'NUN EDEBİ KİMLİĞİ

1966 yılında Kongo-Brazzaville'de doğan Alain Mabanckou, pazarcılık yapan annesi Pauline Kengué ve bir otelde resepsiyon görevlisi olan üvey babası Roger Kimangou tarafından büyütülür. Biyolojik babası ise, Mabanckou henüz doğmadan kendisini terk eder ve amcası René Mabanckou'nun soyadını alır. Çocukluğunu sahil kasabası Pointe-Noire'in Tié-Tié bölgesinde geçiren Mabanckou'nun anne ve babası bağımsızlıktan önce Fransız Kongosu'nda doğdukları için

Kongo vatandaşlığı talebinde bulunmamış, bu nedenle de Fransız vatandaşı kabul edilmişlerdir (King, 2012, s. 134-135).

Karl-Marx Lisesi'nde edebiyat ve felsefe alanında lisans derecesi aldıktan sonra hukuka yönelen Mabanckou, Brazzaville'deki (Kongo Cumhuriyeti) Marien-Ngouabi Üniversitesi'nde kazandığı bursla 28 yaşında Fransa'ya gider. Ardından Paris-Dauphine Üniversitesi'nde (Paris IX) eğitimine devam eder ve burada İşletme Hukuku alanında diploması alır. Hukuk okuduktan sonra kendini yazmaya adanmış Mabanckou, 2007'den itibaren de Los Angeles'daki Kaliforniya Üniversitesi'nde (UCLA) Fransız edebiyatı dersleri vermektedir.

Alain Mabanckou'nun kariyeri örnek niteliğindedir. Edebiyat dünyasına ilk adımlarını atmasına olanak tanıyan tür ise şiirdir. 1993 yılında *Au jour le jour*; 1995 yılında *L'Usure des lendemains* (Fransız Şairler Derneği Jean-Christophe ödülü) ve *La Légende de l'Errance* şiirlerini yazar. Aynı yıl *La légende de Verrance*'ı kaleme alır ve eserini ölen annesine ithaf eder. 1999 yılında ise *Quand le coq annoncera l'aube d'un autre jour* isimli şiir kitabını yayımlar. 1997 yılına gelindiğinde Mabanckou, *Les Arbres aussi Versent des Larmes* adlı şiirini yazar. 1998 yılında da *Bleu blanc rouge* adlı ilk romanı ile *Le Grand prix littéraire d'Afrique noire* ödülünü alır (Presence Africaine, 1998). Bu mizah dolu kitapta Mabanckou, Paris'teki pek çok Afrikalı göçmenin üzücü kaderini anlatır. 2001 yılında *Et Dieu seul sait comment je dors* ve 2005 yılında *Verre cassé* eseri ile *RFO ve Cinq Continents de la Francophonie* ödüllerine layık görülür. *Mémoires de porc-épic* eseri de 2006 yılında *Renaudot* ve *Prix de La Rentrée littéraire* almasına vesile olur. 2007 yılında yine aynı eser *Créateurs sans frontières* ödülünü alır. Yayımladığı makalelerle Afrika'dan Avrupa'ya kadar bir bakış açısı sunan Mabanckou, özellikle *Lettre à Jimmy*'de (2007) ırkçılığa dair görüşlerini belirtir. Mabanckou'nun 1995 ile 2001 yılları arasında yayımladığı dört şiir kitabı da 2007 yılında *Tant que les arbres s'enracineront dans la terre* isimli kitapta toplanır.

Mabanckou özellikle romanlarıyla tanınır. Yazar, 15 Mart 2007 tarihinde *Le Monde*'da yayımlanan *Fransız Dünya Edebiyatı Manifestosu*'nun kırk dört imzacısı arasındadır. 2009 yılında yazarın *Black Bazar* eseri ise yılın en çok satan yirmi romanı arasına girer ve 2010 yılında *Demain j'rai deux ans* edebiyat dünyasının büyük romanları arasında anılır. Eserleri yaklaşık on beş dile tercüme edilen Alain Mabanckou, 2010 yılında *Légion d'honneur Şövalyesi* rütbesine atanır ve nişanını Kültür Bakanı Frédéric Mitterrand'dan alır (Devésa, 2012, s. 94). Diğer yandan, romancı, şair ve deneme yazarı olarak Paris'teki *Présence Africaine*'de edebiyat danışmanlığı yapar ve Frankofon edebiyatın gelişmesine büyük katkıda bulunur. Yakın zamanda *Fransız Akademisi* tarafından tüm çalışmaları nedeniyle *Institut de France*'ın *Le Grand Henri Gal* edebiyat ödülüne layık görülen yazar, özellikle *Le sanglot de l'homme noir* (2012) adlı son makalesiyle birçok tartışmaya konu olur.

Mabanckou, uzun zamandır en çok ödül alan ve en çok beğenilen siyahi Fransız yazar olma yolunda ilerlemektedir. Kendisi, bugüne kadar metinleri *Gallimard*'ın prestijli "beyaz" koleksiyonunda yayınlanan ilk siyahi Afrikalıdır. Mabanckou ayrıca Alioune Diop tarafından 1947 yılında kurulan *Négritude* ve *Pan-Africanizm*'in merkezi olan kültürel, politik ve edebiyat dergisi *Présence Africaine*'e katılır. Bu yayıncı değişikliğinin şüphesiz sembolik bir önemi vardır. Bu da kendisinin tanınması ve kimliğin onaylanmasıdır. Fransız yazar ve edebiyat eleştirmeni Antoine Compagnon'un teklifi üzerine de 2015-2016 akademik yılı için *Collège de France*'da Sanatsal Yaratılış

Kürsüsü'ne konuk profesör olarak seçilen Mabanckou, kurulduğu 2004 yılından bu yana bu görevi üstlenen ilk yazardır. 2021 yılından bu yana da Éditions Points'teki *Points Poésie* koleksiyonunu yönetmektedir ve aynı yıl *Royal Society Uluslararası Yazarlarının* ilk 12'sinden birisidir (URL 1).

2. LE SANGLOT DE L'HOMME NOIR ESERİNDE NÉGRITUDE ALGISI

Batı tarafından yasaklanan veya el konulan Afrika kültürünü ortaya çıkarma isteği Négritude edebiyatının doğmasına sebep olmuştur. Senghor, Césaire ve Damas tarafından başlatılan Négritude hareketinin bir parçası olan Alain Mabanckou'ya göre de kimlik, bir toprak ya da kan bağı meselesi değil, bir kültür meselesidir. Bu da yazarın Négritude edebiyatının sömürgeciliğin kurulmasıyla ivme kazandığı fikrini doğrular niteliktedir (King, 2012, s. 134-135).

Bu çalışmada, Négritude hareketinin öncülerinden Césaire, Damas ve Senghor'un kuramlarından hareketle Alain Mabanckou'nun *Le Sanglot de l'Homme Noir* başlıklı makalesindeki Négritude hareketiyle ilgili bilgi, gözlem, yorum, görüş ve düşüncelerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bundan dolayı araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması ile yapılandırılmıştır. Literatür taraması, Toker'in de belirttiği gibi önceki çalışmaları sentezler bilgi boşluklarını belirler ve yeni teorik çerçeveler geliştirir. Böylelikle araştırmanın konusuyla ilgili eleştirel tartışmayı sağlar (2022, s. 316).

Mabanckou'nun, siyahları ve beyazları ilgilendiren sorunları derinlemesine incelediği *Le Sanglot de l'Homme Noir* (2012) adlı makalesi, Afrika edebiyatını veya Afrika kökenli edebiyatı temsil etmesi açısından önemlidir. Aslında makale siyahiliğe, Fransızca yazıya ve kimliğe ilişkin sorulara yanıtlar sağlama iddiasında değildir. Bundan ziyade, Mabanckou gibi siyahi bir adamın yolculuğuna dair fikir verme amacındadır. Eser, yayımlanmasından bu yana çokça eleştirilmiş olsa da alışlagelmiş fikirlerin sorgulanmasına olanak tanır ve okuyucuyu Alain Mabanckou gibi hümanist bir yazarın bakış açısından bakmaya davet eder.

Fiziksel ve entelektüel bir biçimde sunulan bu otobiyografik metin, başlıkları "Kanunların Ruhu" ya da "Yabancı Öğrenci" gibi ünlü metinlerden alınmış on iki makaleye bölünmüştür. Mabanckou, ister havaalanında birkaç dakikalık bir buluşma, ister Kongo-Brazzaville'deki çocukluğu olsun, eserde hayatındaki anları resmeder. Özellikle, çağdaş Afrikalı yazarların entelektüel ve estetik özgürlüğünü içeren konular ya da Fransa, Avrupa ya da Afrika'da bugün siyahi olmak ve bu statüye ilişkin bireysel ve kolektif kimlik inşası süreçleri bir ana tema etrafında döner. Bu temanın doğal sonucu da özgün ve polemikçi bir yaklaşımla ele alınır (Hadjiral & Yamina, 2023, s. 674-675). Genel olarak eserlerinde ahlâkçı bakış açısından ya da abartılı duygusallıktan uzak durmakta ısrar eden Mabanckou, edebi metnin yalnızca biçimlendirilmiş kurgulara, beyaz ve siyah kısımlara bölünmüş şehirlerin maruz kaldığı sömürgeciliğe bir eleştiri olmadığını vurgular. Yazarın amacı siyahiliğin de tıpkı diğer renkler gibi kimliğinin bir parçası olduğunu savunmaktır (Toudoire-Surlapierre, 2019, s. 11).

Le Sanglot de l'Homme Noir, kimlik sorunu gündeme getirmesi açısından da dikkat çeken bir denemedir. Her biri birbirinden bağımsız olan bölümlerde, Bernard Dadié'den Montesquieu'ya, Amin Maalouf'tan Ferdinand Oyono'ya kadar birkaç referans yazarın etkisi görülür. Eser, başlangıçta Fransız yazar Pascal Bruckner'in *Le Sanglot de l'Homme Blanc* (1983) adlı eserine bir

cevaptır. Bruckner, bu eserinde Batı dünyasının siyasi solunun Üçüncü Dünya'ya nasıl bir bakış açısına sahip olduğunu anlatır (Bruckner, 1983). Mabanckou ise *Le Sanglot de l'Homme Noir*'da Frankofon yazarlar Patrice Nganang ve Boubacar Boris Diop ile tartışmaya başlar. Bu tartışmalar, yazarın kişisel argümanları ve yaklaşımlarıyla Fransızca'ya ve bu dili konuşan Afrikalı yazarların Fransa ile ilişkilerine yansımalarıdır:

“Bu ilişkilerde inişler ve çıkışlar vardır. Bazıları size Fransa'yı suçlamamız gerektiğini, dünyanın tüm günahlarını ona yüklememiz gerektiğini söyleyecektir. Ben de Afrika tarihinin sabırla, sükunetle yazılması gerektiğini savunanlardanım. Teraziyi öyle ya da böyle eğmeyin. Diğer Afrikalılar daha fazla Afrika talep edecek ve onların Kara Kıta'sı insanlığın beşiği olarak kabul edildiğinden, Avrupa'nın yüzyıllar süren kölelik ve onlarca yıl boyunca bize yaşattığı kötülüğün bedelini ödemesi gerektiğine sizi ikna etmeyi başaracaklar” (Mabanckou, 2012, s. 9).

Yukarıdaki paragraftan da anlaşılacağı üzere, Mabanckou Afrika halkının Avrupa ile ilgili kin ve suçlayıcı düşüncelerinin hiçbir faydası olmayacağını ve Afrika'nın aslında gurur duyulması gereken bir tarihinin olduğunu belirtir. Bununla birlikte Mabanckou, Afrika'ya dair mağduriyet söylemlerinin yararsızlığı ve zararlı sonuçlarına ilişkin eleştirisini sunar:

“Bazı Afrikalıların, Kara Kıta'nın talihsizliklerini -tüm talihsizliklerini- Avrupa ile karşılaşmadan dolayı olduğuna dair açıklamasını tanımlayacağım [...]. Gözyaşları içindeki bu Afrikalılar, sanki intikam tarihin rezaletlerini silebilir ve Avrupa'nın ihlal ettiği iddia edilen sözde gururu bize geri getirebilmiş gibi, beyaz insanlara karşı durmaksızın nefreti körüklerler. Avrupa'dan körü körüne nefret eden [...] Afrika'ya körü körüne âşık olan kişi kadar hastadır” (Mabanckou, 2012, s. 10).

Makale, bazı Afrikalıları ve Kara Kıta'nın talihsizliklerini Avrupa'yla karşılaştırarak iki kıta arasındaki farklılıkların ve Afrika halkını geri plana iten eğilimin altını çizer. Mabanckou'nun oğluna yazılan mektup da konuyu belirler: “Sevgili küçüğüm, hoşgörüsüzlüklerin en kötüsü sana benzeyen, seninle aynı ten rengine sahip insanlardan gelen hoşgörüsüzlüktür. Fanatizm, deneyim alanını ilk olarak aynı kökenden gelen insanlar arasında bulur, daha sonra yavaş yavaş intikam ruhunun körüklediği bir şiddet ile diğer ırklara yayılır” (Mabanckou, 2012, s. 13). Bu doğrultuda yazar, herhangi bir duruma, olaya ya da olguya körü körüne bağlanmamak gerektiğini, en büyük erdemini kişilerin ve toplumların birbirlerine hoşgörüsüyle yaklaşmaları gerektiğini vurgular.

Mabanckou, sonucu ise şu cümlede özetler: “Bu tuzağa düşmemeniz için size bu mektubu bir uyarı zili olarak gönderdim. Burada doğdunuz, kaderiniz burada ve bunu gözden kaçırmamalısınız. Hiçbir karşılık beklemeden bu vatana ne getirdiğinizi kendinize sorun” (2012, s. 20). Yazar, oğluna Fransa topraklarının vatanı olduğunu, bu ülke için de karşılıksız elinden gelenin en iyisini yapması gerektiğini belirtir.

Négritude sorunu, Mabanckou'nun kıtanın tarihini düşünmek, yeniden anlatmak ve yeniden yazmaktan oluşan projesinin bir bölümünü temsil eder. Öyle ki Senghor'un desteklediği kardeşlikten, Césaire'in içten ve ebedi haykırışından ve özellikle Amerikalı yazar James Baldwin'den etkilenen Mabanckou, Négritude kavramını dil aracılığıyla yeniden düşünür. Burada vurguladığı nokta ise imparatorluk dili ve Afrika'da tanıştığı yerel diller arasındaki iletişimdir. Bu da Afrika'nın yerli dilleridir (Hadjiral & Yamina, 2023, s. 674): “Fransa'da Senegalliler, Reunionlular ve Kongolular birbirlerine yabancıdır; Afrika'nın ortak dilini değil Fransızca'yı konuşurlar” (Mabanckou, 2012, s. 35). Mabanckou, Siyahilerin birbirlerini tanımadığını, ilişkilerinin esas olarak Batı dünyasının

köleliği veya sömürgeleştirmeyi meşrulaştıran önyargılarına dayandığını ifade eder. Diğer yandan Mabanckou, makalede siyah ve beyaz renklerinden bahsederken bir ülkeye veya kıtaya ait olma sorununun yanı sıra başka değerlere sahip olan “siyahi topluluk” ifadesini kullanır. Mabanckou, makalede aynı zamanda Afrika’yı cüretkâr bir şekilde inceler. Yazarın, söz konusu çalışması Fransa’daki Siyahilerin kimliği ve yeri hakkında anlamlı sorulara dönüşür:

“Afrika çeşitli ve parçalı olduğundan, bir ülkenin kültürünün diğerinde mutlaka aynı olması gerekmez. Sömürgeciliğin savunucuları, Afrikalıların birbirlerini anlamaları için çoğunlukla eski efendilerinden miras aldıkları dilleri kullanmaları nedeniyle, Avrupa’nın Kara Kıta’nın farklı halkları arasında diyalogu mümkün kıldığını iddia edebilir. Fransa’da, hatta Avrupa’da yaşayan, birbirine yabancı siyahiler, ten rengi ve aynı kıtaya ya da diasporaya mensubiyet dışında başka mantığa dayanan bir farkındalığa sahip değiller” (Mabanckou, 2012, s. 15).

Bütün eseri modern insan komedisi olarak düşünülebilecek Mabanckou, çalışmasında Négritude konusunu gizli ve gelişen bir kavram olarak gündeme getirir. Mabanckou’ya göre Afrikalılar dünyayı siyah ve beyaz olarak görme eğilimindedir: “Ağlayan siyahlar, hayatta kalmamızın, beyaz ırkın yok edilmesini ya da en azından tarihin akışındaki rollerin tersine çevrilmesi gerektirdiğine inanıyorlar. Onların gözünde Beyaz insan, bu dünyada siyahi olmanın ne demek olduğunu birkaç saatliğine de olsa hissetmelidir” (Mabanckou, 2012, s. 12). Yani, Afrika’daki sorunları Avrupalıların hatası olarak açıklarlar.

Esasen Alain Mabanckou, Avrupa ve Afrika’dan uzakta, şimdiki zamanda sorular sormayı, bunları çözmeye çalışmayı ve bir tür varoluşçuluk yaratmayı önerir. Önemli olan da bir sonraki kuşaklara yaşanabilir bir bölge bırakmaktır: “[...] Çünkü dünya böyle: gölgelerde, ışıktan olduğundan daha fazla kahraman var” (Mabanckou, 2012, s. 16). Yazar, hiç bilinmeyen ve hiç deneyimlenmeyen bir tarihin rehinesi değil, geleceği biraz daha ilginç kılacak şeylere, şimdiki zamana bakılmasının önemini üzerinde durur. Böylelikle siyahi insanlar arasında farkındalık yaratmayı amaçlayan Négritude’ün yeni bir versiyonunu etkili bir şekilde günceller ve siyahilerin kendilerine yeni bir hayat inşa etmeleri gerektiğini belirtir.

Bununla birlikte Mabanckou, makalede çeşitlilik içeren ve parçalanmış bir Afrika’dan da bahseder: “Afrikalılar çoğu zaman Fransa’yı beyazların ülkesi olarak hayal etmişlerdir. Tıpkı bazı Fransızlar için Fransa’dan bahsetmenin beyazların yaşadığı bir ülkeden bahsetmek anlamına geldiği gibi” (2012, s. 33). Mabanckou, Fransa’daki Afrikalıların öncelikle birbirlerini tanıması gerektiğine, ten rengi ve aynı kıtaya mensup olma adına kendilerine “kardeş” demelerinin anlamsız olduğuna dikkat çeker (2012, s. 33). Zira bir Senegallinin, bir Batı Hindistanlının, bir Malilinin ve Fransa’da doğmuş bir Siyahinin ortak noktası sadece “siyah” ten rengine sahip olmak değildir. Önemli olan farklı ırk ve kültürde bir arada yaşamaktır.

Mabanckou ayrıca, dünyanın her yerindeki Siyahilerin kimliği üzerindeki ağırlığın ve çoğu için ten renginden dolayı ortaya çıkabilecek sorunların farkındadır. Fransa’daki siyahi toplulukta belki de bir rahatsızlık olduğunu vurgular: “Doğduğunuz ya da yaşadığınız Fransa’da bugününü ele alan bir "siyahi bilinç" hareketi bilmiyorum, çünkü bizim aktivistlerimiz bakışlarını hâlâ dikiz aynasına dikmiş durumda. Bu nedenle gündelik kaygıları temel almak yerine, bu efsanevi geçmişe dayalı bir birlik inşa ettiler” (Mabanckou, 2012, s. 14). Bu rahatsızlık, Fransa’da yaşayan siyahilerin

ortak bir geçmişe sahip olmaması ve aynı taleplere sahip olmamasıyla bağlantılıdır. Bütün bunlar da bir topluluk oluşturamaz.

Makale boyunca Alain Mabanckou, Fransa'nın, kimliğin, siyahilerin ve Fransızca konuşan dünyanın sorduğu tüm soruları sorgulamak için kendi deneyimlerinden bahsetmeyi de bırakmaz. Bu bağlamda Mabanckou, bir insanın kimliğinin ne doğduğu toprakla ne de kanıyla bağlantılı olduğunu, bunun yerine ortak ve varsayılan bir kaderi olumlu bir şekilde inşa edebilecek kişisel bir seçimin sonucu olduğunu dile getirir. Fransız doğmak değil, Fransız olmak söylemi üzerinde ısrar eden yazar, milliyetten farklı olarak kişinin kendi ruhu ve vicdanıyla seçtiği vatandaşlık kavramının altını çizer:

“Ama burada, Los Angeles havaalanında, mevzuat dersi almayı düşünmüyordum. Bu Norman'la benim aramda bir duvar vardı. İki tür Fransız'ı oynadık. O, kişinin doğal olarak Fransa'da doğduğu, Fransız ebeveynlerden, doğal olarak beyaz olduğu ve benim, kişinin ruhu ve vicdanı ile seçtiği ve tarafının iradesini ima eden, Fransız vatandaşlığından dolayı elde ettiği dar anlamda bir milliyet tanımına bağlıydı” (Mabanckou, 2012, s. 42).

Mabanckou, Afrika'da kendisini hayrete düşüren haritanın yanı sıra Fransa karşısında yaşadığı hayal kırıklığını gösterir. Kimlik kavramının doruğa çıktığı yer burasıdır: “Genellikle otomatiktir: Biri beyaz diğeri siyah iki Fransız karşılaştığında, birincisi kaçınılmaz olarak dolaylı kanallar aracılığıyla ikincisinin gerçek kökenlerini sorar” (Mabanckou, 2012, s. 40). Yazara göre, insanı kan bağıyla tanımlamak, kültür çeşitliliğinin fazla olduğu toplumlarda hümanist yaklaşıma zarar verecek ölçüde ayrıştırıcı bir bakış açısını yansıtmaktadır.

Diğer yandan Mabanckou, Afrikalı bir çocuk için: “Avrupa'ya giden yol, genç Afrikalıya, macera yoluyla sanki sihirli bir değnek dalgasıyla sefaletinin sona ereceği izlenimini veriyor” (2012, s. 81) diyerek özellikle Afrikalı çocuklar için Avrupa zenginliğin, görkemin ve mutluluğun merkezi konumunda olduğuna işaret eder. Ancak yazar: “15 yaşında iki genç, 2 Ağustos 1999 tarihinde Bruksel-National havaalanında bir uçağın iniş takımlarında ölü bulundu” (2012, s. 122) örneğini vererek de Afrika'daki yoksul yaşamdan kurtulmak için Avrupa'ya gitmeye çalışan iki gencin hazin sonunu hatırlatır. Bu Avrupa sevgisinin ve umudunun her zaman olumlu sonuçlanmadığına dikkat çeker.

Mabanckou'ya göre Avrupalıların suçu sömürgecilikten ve kapitalizmden kaynaklanmaktadır. Yazar, makalesinin “gözyaşı” olmayan bir yansıma sunduğu konusunda ısrar ederek artık “gözyaşı döken siyah insanları” tanımlamakla yetinilmeyeceğini ifade eder. Yılmamak gerektiğini ve sorular sormaktan hiçbir şekilde alıkonulmaması gerektiğini vurgular: “Ama Nantes'a dönelim. Sorbonne'a kayıt başvurum çok geç ulaştığı için açıkçası bazı pişmanlıklar hissetmişim; [...] Ancak bu şehrin beni kabul ettiğini görünce bu pişmanlıklar hızla dağıldı. Yanımdan geçen insanlara baktım ve bu şehrin neyi sembolize ettiğinin farkında olup olmadıklarını merak ettim” (Mabanckou, 2012, s. 83).

Bunun yanı sıra Mabanckou, coğrafi sınırlarını belirtirken Kongo'nun ana vatanı olduğunu, Fransa'nın hayallerinin ülkesini temsil ettiğini, Amerika'nın ise gezdiği yerlerde izlerini baktığı bir köşe olduğunu dile getirir. Bütün yazılarına ilham veren etmenin ise seyahat etmek olduğunu söyler:

“Memleketimden uzaklaştıkça farklı bir gözle baktım. Tamamı Kongo'da kaleme alınan ilk yazılarımda bazı parçaların eksik olduğunu, karakterlerimin kapandığını, zorlukla nefes alabildiğini ve benden daha fazla alan istediklerini hissettim. Göç, benim gözümde her

türlü yaratıcı sürecin temelini oluşturan bu kaygının bende güçlenmesine yardımcı oldu. Bir şeyler ters gittiği için yazıyoruz, çünkü dağları yerinden oynatmak ya da bir fili iğne deliğine sokmak istiyoruz. Yazmak aynı zamanda hem bir köklenme hem gecede bir çağrı hem de ufka doğru uzanan bir kulak oluyor..." (Mabanckou, 2012, s. 96)

Göçmen bir yazar olan Mabanckou, yazarlığın sadece kendi kültürünün yaşam biçimlerini kaleme almanın yeterli olmadığını, bunun da ötesinde yaşadığı tüm bölgelerde insanların mutluluklarını, hüznlerini, şehirlerin yaşam modellerini betimlemek gerektiğini, insanlar arasında siyah-beyaz ayırt etmeksizin hepsini bir bütün halinde değerlendirmek gerektiğini vurgular:

"Geçtiğim tüm şehirleri seviyorum, çocukluğumdakilere benzemeyen her yere hayran kalıyorum. Oraya hafif bir kalple, kafam tüm düşüncelerden arınmış halde varıyorum. Varlığımızı, davranışlarımızı, geleneklerimizi, zevklerimizi, bizi kabul eden ülkeye kabul ettirdiğimizde, göçmen değiliz. Yaşadığımız yer "doğal çevremize" o kadar zıt ki, kendi çocukluğumuzun görüntüleri, sokaklarımızın gürültüsü, halkımızın acıları ve sevinçleri birdenbire yeniden yüzeye çıkıyor" (Mabanckou, 2012, 96).

Bununla birlikte, Mabanckou: "Evde kalırken bile evinizi özleyebilirsiniz. Ben nostaljik değilim. Bir gün bizi birbirimize bağlayan bu küçücük detayı keşfetmeden bu dünyadan ayrılacak olma endişesiyle kara kara düşünüyorum" (2012, s. 97) ifadesiyle bütün yapılması gerekenin her ayrıntıyı okuyucuya yansıtmak olduğunu belirtir.

Öte yandan yazar, Kara Kıta yazarlarının çoğunun ana dillerinde konuştuklarını yazı dilinde ise ustalaşamadıklarını ifade eder. Bu sebeple Afrika ülkelerinin yetkilileri, bir dil politikası yürüterek yeni bir dilbilgisi oluşturma önerisinde bulunur. Akademiler kurarak, sözlükler yayımlayarak ve gazeteler çıkararak kısacası Afrika dilinin sıradanlığından kurtulmak için atılımlarda bulunarak eskilerin kültürün aktarımında oynadığı rolden gurur duymayı bırakmak gerektiğini ve diğer dillere önem verilerek Afrika'nın geliştirilebileceğini vurgular:

"Fransızca konuşan bir Afrikalı yazarın kitabının bir Afrika diline çevrilmesi yasak değildir. Cheikh Hamidou Kane'in yazdığı *Les Gardiens du temple* Fransızca yazılmış, daha sonra Ouolof diline çevrilmiştir. Mesele sadece bir Afrika dilinde yazmak değil; Fransızları, Çinlileri veya Rusları kendi dillerini okumaya hazırladığımız gibi, Afrikalıları da bu dili okumaya hazırlamalıyız" (Mabanckou, 2012, s. 106 -107).

Mabanckou, sözde "yeni dalga" Afrikalı yazarlarının görünüşe göre bir kimlik krizi yaşadıklarını ve önceki yazarlarla Afrika'ya farklı bir gözle bakmaya çalışanlar arasında tartışmaların devam ettiğini belirtir. Bu çerçevede Mabanckou, genç Afrikalı romancıların hayal ürünü Afrika'dan ilham almayı ve günümüzün Afrika'sını ve derin değişimleri kelimelere dökmeyi reddettikleri görüşündedir: "[...] Césaire, Damas, Senghor, Langston Hughes, Rabemananjara'dan [...] bile daha iyi yüceltiklerine ikna olmuş durumdalar. Kendi adlarına konuşmaya cesaret edemedikleri için vekaleten yazıyorlar. Kendilerini özgürleştiremedikleri için bize karikatürize edilmiş bir Afrika vizyonu satıyorlar" (Mabanckou, 2012, s. 113).

Ancak Mabanckou, Afrika'nın da eski Kara Kıta olmadığını, coğrafi bir kavramla sınırlandırılmaması ve yeniden tanımlanması gerektiğine işaret eder. Bu doğrultuda Afrikalı yazarların da gelişim ve değişime açık olmaları, farklı halkları tanımaları ve bilmeleri gerektiğini dile getirir ve evrenselliği vurgular:

"Afrika artık sadece Afrika'da değil. Afrikalılar dünyanın dört bir yanına dağılarak başka Afrikalar yaratır ve Kara Kıta'nın kültürlerini tanıtmak için faydalı olabilecek başka maceralara girişirler. Afrikalılık iddiası köktenci ve hoşgörüsüz bir tutumdur. Doğduğu

ağaçtan asla uçamayan kuş, göçmen arkadaşının şarkısını anlayabilecek mi? Bir yüzleşmeye, kültürlerin yüz yüze buluşmasına ihtiyacımız var” (Mabanckou, 2012, s. 116).

Makalenin sonunda Mabanckou geçmişe döner ve Afrika'nın görkemli, savaşız, çatışmasız ve homojen bir yapısı olduğuna dikkat çeker: “Geleneksel toplumlar inşa etmek gerekiyordu, geçmişin ihtişamını yeniden canlandırmak gerekiyordu, nüfusu harekete geçiren bir özgünlük patlamasıyla leopar derileri giymek gerekiyordu. Ve eğer bir hükümet kıtadaki bir ülkeyi yoksullaştırdıysa bunun önemi yoktu, bu beyaz adamın hatasıydı” (Mabanckou, 2012, s. 120). Yani, yapılması gereken tek şey Beyaz adamın gelişinden önceki cenneti tekrar yaratmaktır.

SONUÇ

Batı'nın otoritesini sarsılmaya başlandığı dönem olan 1930'lu yıllarda Afrikalı yazarlar, şairler ve aydınlar Fransız sömürgecilğine karşı çıkararak tepkilerini Négritude adı verilen edebi kuram ve hareket ile dile getirirler. Başta Aimé Césaire olmak üzere, Léon Gontran Damas ve Léopold Sédar Senghor, tüm siyahileri bir araya getirecek olan bu edebi hareketin öncüleri olarak, Afrika'yı yeniden canlandırmak ve bu kıtanın kültürel değerlerini ortaya çıkarmayı amaçlarlar. Négritude terimi bundan sonra insanlığın ilerlemesine katkıda bulunabilecek bir edebi, kültürel ve sosyo-politik hareket olarak önemini korur. Köklerinden, evrenden ve insanlıktan ayrılmış olmanın dağınıklığını bir araya getirmek isteyen Négritude hareket, geçmişin olumsuzluklarına odaklanmak yerine şimdiki zaman ve geleceğe umutla bakmaya ve tüm toplulukları bir arada yaşamaya teşvik eder.

Afrika ve Fransız sömürge edebiyatının gelişmesine büyük katkıda bulunan ve Négritude edebiyatının önemli temsilcileri arasında yer alan isimlerden biri de Alain Mabanckou'dur. Yazar, *Le Sanglot de l'Homme Noir* başlıklı makalesinde Négritude'ü bir hümanizma hareketi olarak düşünür ve türlü baskıyla karşı karşıya kalmış Afrikalıların kimliğine ve değerlerine önem veren özgürleştirici bir hareket olarak tanımlar. Mabanckou, eserinde Négritude hareketinin bir tarih ve kültür olduğunu bundan dolayı da tekil ve değiştirilemez bir kimliğe sahip olunmasını sağladığını dile getirir. Fransızca konuşan dünyayla ilişkisinde sömürgecilğe de karşı duran bu harekette asıl önemli olansa yerli Afrika'nın geleneksel değerlerini yüceltmektir.

Bununla birlikte, *Le Sanglot de l'Homme Noir*'da Mabanckou, Afrika'nın çağdaş seviyeye taşınması için bu kıtanın kültürünün 20. yüzyılın gerçeklerine dahil etmek gerektiğine, Négritude değerlerine inanarak ve önem vererek ancak siyasi bağımsızlığın ve kültürel değişimin olacağına vurgu yapar. Négritude sorununu dünya edebiyatının temel bir sorunu olarak gören Mabanckou, bu bağlamda Afrika kıtasına yönelik farkındalıklar ortaya çıkarmayı amaçlar ve Fransa'daki siyahilerin kimlik krizi, dışlanmaları ve dil sorunları ile ilgili detaylı incelemeler yapar. Siyahiliğin tüm toplumlarda toplumsal kimliğin bir parçası olduğunu okuyucuya göstermek isteyen Mabanckou, Afrika kıtasının tarihini yeniden düşünmek, keşfetmek ve anlamak gerektiğine işaret ederek farkındalık yaratır. Bununla birlikte yazar, dünyanın herhangi bir yerinde doğan bir siyahinin diğer siyahilerle ortak noktasının sadece ten rengi olmadığını, toplumsal farklılıkları temsil eden tüm kesimlerle bir arada yaşayabilmek olduğuna vurgu yapar ve evrenselliğe işaret eder.

Son olarak, Mabanckou Négritude hareketi ile siyahilere karşı bakış açılarının değişime uğradığını bu bağlamda dünya görüşünün de artık sömürgeleştirilmiş yerli halkın bakış açısıyla şekillendiğini ve radikal bir dönüşüm sağlandığını ifade eder.

KAYNAKÇA

- Bočková, Hana (2010). *L'Exil et les Histoires Identitaires dans la Littérature Africaine Francophone : Daniel Biyaoula et Alain Mabanckou*. Masaryk Üniversitesi Sanat Fakültesi, Yüksek Lisans Tezi, Brno.
- Césaire, Aimé (1939). *Cahier d'un Retour au Pays Natal*. Paris: Présence Africaine.
- Césaire, Aimé (2000). *Discours sur le Colonialisme, Suivi de: Discours sur la Négritude*. Paris: Présence Africaine.
- Chevrier, Jacques (2000). *Littératures d'Afrique Noire de Langue Française*. Paris: Nathan.
- Damas, Léon-Gontran (1947). *Poètes d'Expression Française*. Paris: Éditions du Seuil.
- Devésa, Jean-Michel (2012). "L'Afrique à l'Identité sans Passé d'Alain Mabanckou d'un Continent Fantôme l'Autre". *Afrique contemporaine*, (241): 93-110.
- Fanon, Frantz (1952). *Peau Noire, Masques Blancs*. Paris: Les Éditions du Seuil.
- Hadjiral, Haddj El Mrabet ve Yamina, Sehli (2023). "Repenser la négritude chez Alain Mabanckou: De l'homme noir au monde à l'homme noir du monde". *Revue Qirâ'ât*, 15(1), 673-688.
- King, Adele (2012). "Le Sanglot de l'Homme Noir. By Alain Mabanckou". *Research in African Literatures*, 43(3): 134-135.
- Le Robert Micro (1998). *Le Robert Micro, Dictionnaire de la Langue Française*. Paris: Édition Poche.
- Mabanckou, Alain (2012). *Le Sanglot de l'Homme Noir*. Paris: Fayard.
- Redouane, Najib (2009). "Leopold Senghor et Aimé Césaire: Pour Quelle Négritude ? " *Négritude: Legacy and Present Relevance*. Ed. Isabelle Constant ve Kahiudi Mabana. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing. s. 10-18.
- Savonnet-Guyot, Claudette (1986). *État et Sociétés au Burkina: Essai sur le Politique Africain*. Paris: Karthala.
- Senghor, Léopold Sédar (1956). "The Spirit of Civilisation, or the Laws of African Negro Culture". *Presence Africaine-Cultural Journal of the Negro World*, (8-9-10): 51-64.
- Smeralda-Amon, Juliette (2002). *La Racisation des Relations*. Paris: Éditions L'Harmattan.
- Thébia-Melsan, Annick ve Lamoureux, Gérard (2000) *Aimé Césaire, Pour Regarder le Siècle en face*. Paris: Maisonneuve & Larose.
- Thésée, Gina ve Carr, Paul R. (2009). "Le Baobab en Quête de Ses Racines : la Négritude d'Aimé Césaire ou l'Éveil à un Humanisme Identitaire et Écologique dans l'Espace Francophone". *Éducation et francophonie*, 37(2): 204-221.
- Toker, A. (2022). Bir Araştırma Metodolojisi Olarak Sistemik Literatür İncelemesi: Meta-Sentez Yöntemi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2): 313-340.
- Touidoire-Surlapierre, Frédérique (2019). "Des Couleurs Francophones?" *Norsud*, (13): 5-24.
- URL 1: <https://mondesfrancophones.com/publications/alain-mabanckou-le-sanglot-de-lhomme-noir/> (Erişim tarihi: 22.08.2024).

OKTAY YİVLİ

Kırk Yama

AŞK, EDEBİYAT ve ÖTEKİ ŞEYLER

Günce Yayınları

(İnanışlar ve Gelenekler Bağlamında)

TÜRK ve SLAV KÜLTÜRLERİNDE RENK SEMBOLİZMİ

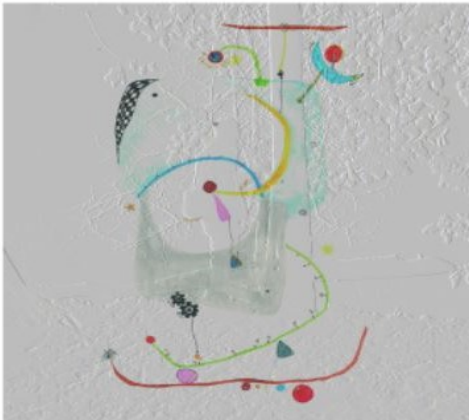
DR. HAKAN SARAÇ

Günce Yayınları

Dr. Zuhal Emirosmanoğlu

Fenomenolojik Bir 'Çeviri İşi': Bachelard-Düşçüzileri

Günce Yayınları

Mahmut Babacan

Üniversiteler İçin

Türk Dili Kompozisyon Bilgileri

Günce Yayınları